

हिमसंस्कृतवार्ता:

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper

नवा प्रेरणा नवोत्साहः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

1

25.03.2024 सोमवासरः वि.सं. २०८० फाल्गुणशुक्लपक्षः पूर्णिमा चैत्र 12 प्रविष्टांशः

Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-153

होलीमहोत्सवे

2

सोलाङ्गनाला- सिस्सु-
क्षेत्रयोः पर्यटकानां संख्या
वर्धिता, अतिथिगृहेषु
पर्यटकेभ्यः विशेषाकर्षः

भाजपा-काङ्ग्रेसेन च
चतुरङ्गफलकं परिवर्तितम्,
अधुना रूपाणि अपि
परिवर्तयिष्यन्ति

2

अरुणाचलमाहात्म्यम्
(पूर्वार्धः)- ३
काञ्चीक्षेत्रे पार्वत्याः
तपश्चरणम्

प्रमुखाः वार्ताः

'इयं मोदिनः गारण्टी अस्ति!'
भूटानस्य प्रधानमंत्री
शेरिंग टोबगे इत्यनेन
द्विदिवसीययात्रायाः
धन्यवादः कृतः

हिमसंस्कृतवार्ता:- नरेश मलोटिया
भूटानप्रधानमंत्री शेरिंग टोबगे रविवारे
स्वस्य भारतीयसमकक्षं नरेन्द्रमोदिनः
धन्यवादं कृतवान् यत् सः दुर्गतिः ऋतोः
अपि च लोकसभानिर्वाचनात् पूर्वं
हिमालयराष्ट्रस्य भ्रमणं कृतवान्। सः अपि
अवदत् यत् राज्यभ्रमणस्य प्रतिज्ञां पूर्ण
करणं 'मोदी इत्यस्य गारण्टी' अस्ति। विगत
शनिवासरे X इत्यत्र चित्राणि प्रत्यक्षं कुर्वन्
शेरिंग टोबगे लिखितवान् यत्, मम भ्राता,
अस्माकं देशस्य भ्रमणार्थं प्रधानमंत्री
नरेन्द्रमोदी इत्यस्मै बहु धन्यवादः। सः
अस्मान् मिलितुं प्रतिज्ञां कृतवान् आसीत्,
तस्य व्यस्तता वा ऋतोः वा तस्य सम्भवं कर्तुं
न शक्तवान्। इयमेव मोदीकागारंटी
अस्तीति।

प्रधानमंत्री मोदी द्विदिनयात्रायाः
अनन्तरं भारतं प्रत्यागतवान्

भूटानदेशस्य द्विदिनात्मकं फलप्रदं भ्रमणं
कृत्वा शनिवासरे प्रधानमंत्री मोदी भारतं
प्रति प्रस्थितवान्। भूटानस्य राजा जिग्मे
खेसर नामग्येल वाङ्चुकः प्रधानमन्त्रिणा
सह टोबगे अन्तर्राष्ट्रीयविमानस्थानके मोदीं
विरामं कर्तुम् आगतः। अस्मिन् काले
प्रधानमंत्री मोदी इत्यनेन अतीवविशेषयात्रा
इति विषये एकस्मिन् पोस्टमध्ये उक्तम्।
भूटानस्य राजा, प्रधानमंत्री शेरिंग टोबगे
इत्यादयः भूटानदेशस्य अन्ये च विशिष्टाः
जनाः मिलितुं मम अवसरः प्राप्तः।
अस्माकम् अन्तरक्रियाः भारत-भूटानमैत्रीं
अधिकसुदृढां करिष्यन्ति। अहं कृतज्ञः
अस्मि यत् अहं "ऑर्डर ऑफ द ड्रुक
ग्यालपो" प्राप्तवान्।

सुभाषितम्

ऐश्वर्यमदमत्तानां
क्षुधितानां च कामिनाम्।
अहंकारविमूढानां
विवेको नैव जायते॥

भावार्थः- ऐश्वर्य के मद से उन्मत्त हैं, जो
भूख से पीड़ित हैं, जो कामी हैं तथा जो
अहंकार से मूढ हो रहे हैं, ऐसे मनुष्यों को
विवेक नहीं होता।

प्रतीकसाठ्ये मुम्बई

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ता: दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते
सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

राष्ट्रपतिः द्रौपदी-मुर्मू
होली-उत्सवस्य
पूर्वसंध्यायां देशवासिनां
अभिवादनं कृतवती,
अवदत् च- उत्सवः प्रेम्णः
भ्रातृत्वं च वर्धयति होली उत्सवः

हिमसंस्कृतवार्ता:- नरेश मलोटिया

राष्ट्रपतिः द्रौपदी-मुर्मू रविवारे होली-
उत्सवस्य पूर्वसंध्यायां देशवासिनाम्
अभिवादनं कृत्वा उक्तवती यत् उत्सवः
जनानां मध्ये प्रेम्णः, एकतायाः, भ्रातृत्वस्य च
भावनां प्रवर्धयति। सा एकस्मिन् सन्देशे
अवदत् यत् एषः उत्सवः "अस्माकं
सांस्कृतिकविरासतां सुदृढं कर्तुं अपि प्रेरयति"
इति। मुर्मू अवदत् यत्, "होली एकः सजीवः
आनन्ददायकः च उत्सवः अस्ति, यः
अस्माकं जीवनं आशया उत्साहेन च पूरयति"
राष्ट्रपतिः अवदत् यत्, "होली-उत्सवे भिन्नाः
वर्णाः अस्माकं देशस्य विविधतायाः प्रतीकाः
सन्ति। अयं उत्सवः जनानां मध्ये प्रेम्णः,
एकतायाः, भ्रातृत्वस्य च भावाः प्रवर्धयति।"
सा अवदत्, "अयं वर्णमहोत्सवः सर्वेषां
जीवने सुखं आनयतु, अस्मान् सर्वान् नूतनेन
उत्साहेन राष्ट्रनिर्माणं प्रति कार्यं कर्तुं प्रेरयतु।
राष्ट्रपतिः अवदत्, "शुभे होली-समारोहे
भारते विदेशे च निवसतां सर्वेभ्यः
भारतीयेभ्यः शुभकामनाम् यच्छामि।"

भारतीयनौसेनया समुद्री-सुरक्षा
अभियानानां कृते "अभियान-
संकल्पः" इत्यस्य शतदिनानि स

(हिमसंस्कृतवार्ता:- प्रवीणकुमारः)

भारतीयनौसेनायाः समुद्रीपरिचालन-कार्यक्रमाः
हिन्दमहासागरक्षेत्रे संकटसमये
सहायताप्रदानार्थं प्रमुखसुरक्षा-साझेदारीरूपेण
महत्त्वपूर्णं भूमिकां निर्वहति। भारतीयनौसेना २३
मार्च दिनाङ्के अभियान-संकल्पः" इत्यस्य अन्तर्गतं
१०० दिवसानां प्रचलितसमुद्रीसुरक्षाकार्यक्रमं
सम्पन्नवती। अयं अभियानः गत-वर्षस्य २३

हिमाचलस्य मण्डीतः बालिवुड् अभिनेत्री कङ्गना रनौतः
मेरठात् अरुणगोविलः भाजदलस्य प्रत्याशिनौ

हिमसंस्कृतवार्ता: नवदेहली

भारतीयजनता दलम् ह्य पञ्चम्यां सूच्याम् अभ्यर्थीनां
सूचीं प्रकाशितवान्। आहत्य १११ अभ्यर्थीनां नामानि
सूच्यां सन्ति। हिमाचलस्य मण्डीतः बालिवुड्
अभिनेत्री कङ्गना रनौत इत्यस्मै अवसरं दत्तम्, तत्रैव
उत्तरप्रदेशस्य मेरठ-आसनात् रामायणचलचित्रस्य

नायकाय अरुणगोविलाय अवसरं प्रदत्तम्। अस्मिन्
समये दलेन पीलीभिततः उपविष्टस्य सांसदस्य
वरुणगान्धिनः चिटिका कर्तित्वा।
गाजियाबादआसनात् वरुणगान्धी इत्यस्य स्थाने
जितिनप्रसादाय, तत्रैव उपविष्टस्य सांसदस्य,
केन्द्रीयमन्त्रिणः जनरल् वी.के सिंहस्य स्थाने
अतुलगर्गाय अवसरः प्रदत्तः। ध्यातव्यं यत् जनरल्
वी.के.सिंहेन स्वयमेव निर्वाचनं कर्तुं अस्वीकृतम्।
भाजपायाः पञ्चमसूची उ.प्र. इत्यस्य १३
लोकसभासनानां सङ्गमे आन्ध्रप्रदेशस्य ६ आसनानि,
बिहारस्य १७ आसनानि, गोवायाः १ आसनं,
गुजरातस्य ६ आसनानि, हरियाणास्य ४ आसनानि,
हिमाचलप्रदेशस्य २ आसने, झारखण्डस्य ३
आसनानि घोषितानि सन्ति। कर्नाटक-केरलयोः
४-४ आसनानि, महाराष्ट्रे ३, मिजोरम-देशे एकं,
ओडिशायां १८ आसनानि, राजस्थाने ७ आसनानि,
सिक्किम-देशे एकं, तेलङ्गानायां २ आसने,
पश्चिमबङ्गे १९ आसनानि च घोषितानि सन्ति

होली

-डॉ नरेन्द्रराणा सिरमौरः

अद्य सम्पूर्ण-देशे विदेशे च
होलीपर्व मान्यते। आदौ
हिमसंस्कृतवार्तापरिवारपक्षतः
समेषां कृते होलीपर्वणः हार्दिक्यः
शुभकामनाः।
होलीपर्व वर्णानाम् उत्सवः
अस्ति। अयं भारतस्य प्रमुखः
प्रसिद्धः च उत्सवः अस्ति, यः
अद्यत्वे सम्पूर्णं विश्वे आचर्यते।
अयम् उत्सवः वर्णपर्व इति नाम्ना
परम्परागतरूपेण द्वौ दिवसौ
आचर्यते। मुख्यतया भारते नेपाले
च अयम् उत्सवः आचर्यते। अन्येषु
बहुषु देशेषु अपि अयम् उत्सवः
हर्षोल्लासेन आचर्यते यत्र
अल्पसंख्याकाः हिन्दूजनाः
निवसन्ति। होलीदिने जनाः
पुरातनीं कटुतां विस्मृत्य आलिंगनं
कृत्वा पुनः मित्रतां प्राप्नुवन्ति इति
विश्वासः अस्ति। परस्परं वर्णयितुं
गीतनृत्यादि उल्लासः मध्याह्नपर्यन्तं

होलीपर्व भारतस्य अतीव प्राचीनः
उत्सवः अस्ति यः होली, होलिका
च इति नाम्ना आचर्यते
स्म। वसन्तऋतौ उत्साहेन
आचर्यते इति कारणतः
वसन्तोत्सवः काममहोत्सवः च
इति अपि कथ्यते।

प्रह्लादस्य कथा

अनेकाः कथाः होलीपर्वणा सह
सम्बद्धाः सन्ति। तेषु प्रह्लादस्य
कथा प्रसिद्धा वर्तते। प्राचीनकाले
हिरण्यकशिपुः नाम अतीव

शक्तिशाली राक्षसः आसीत्।
बलस्य अहंकारेण सः आत्मानम्
ईश्वरं मन्यते स्म। सः स्वराज्ये
ईश्वरस्य नामग्रहणं प्रतिषिद्धवान्
आसीत्। हिरण्यकशिपोः पुत्रः
प्रह्लादः ईश्वरभक्तः आसीत्।
प्रह्लादस्य ईश्वरभक्त्या क्रुद्धः
हिरण्यकशिपुः तस्मै अनेकानि
कठोरदण्डानि दत्तवान्, परन्तु सः
ईश्वरभक्तिमार्गं न त्यक्तवान्।
हिरण्यकशिपुभगिन्याः
होलिकायाः वरः आसीत् यत् सा
अग्निना भक्षितुं न
शक्नोति। हिरण्यकशिपुः
आज्ञापयत् यत् होलिकां प्रह्लादं
अङ्के कृत्वा अग्नौ उपविशतु। अग्नौ
उपविश्य होलिका दग्धा अभवत्,
परन्तु प्रह्लादः जीवितः अभवत्।
अस्मिन् दिने ईश्वरभक्तप्रह्लादस्य
स्मृतौ होली प्रज्वलिता भवति।
प्रतीकात्मकरूपेण प्रह्लादस्य अर्थः
आनन्दः इति अपि मन्यते। वैरस्य,
उत्पीडनस्य च प्रतीकं होलिका
(अग्निदारु) दहति, प्रेम-आनन्दस्य
च प्रतीकं प्रह्लादः (आनन्दः)
अक्षुण्णः एव तिष्ठति।

दिसम्बर दिनाङ्के आरब्धः।

अस्मिन् काले भारतीयनौसेना १८ घटनासु
कार्यवाहीम् अकरोत्। संकटसमये प्रतिक्रियां दत्त्वा
प्राथमिकचिकित्सायाः भूमिकां निर्वहति स्म।
भारतीयनौसेना त्रय-क्षेत्रेषु - अदन-खाड़ी तथा
तत्समीपस्थेषु क्षेत्रेषु, अरबसागरे, सोमालिया-
देशस्य पूर्वदिशि च - समुद्रीयसुरक्षाकार्यक्रमं
संचालितवती। विगतशतदिनेषु नौसैनिकनौकाः,
विमानाः, विशेषसेनाः च प्रदर्शनं कृत्वा 'समुद्रस्य
रक्षणं' कर्तुं दृढप्रतिज्ञां कृतवन्तः।
वर्तमान परिदृश्ये भारतीयनौसेना अस्मिन् क्षेत्रे
बहुविधसंकटेभ्यः उत्पद्यमानानां सुरक्षास्थितीनां

विरुद्धम् प्रतिक्रियायां अग्रणीभूमिकायाः निर्वहणम्
कृतवती। "अभियान-संकल्पः" भारतस्य हितस्य
रक्षणं, समुद्रीयसंकटानां प्रतिकारं कर्तुं साहाय्यं
कृतवान्। २०२३ तमस्य वर्षस्य दिसम्बरमासात्
आरभ्य भारतीयनौसेनायाः प्रयासः
हिन्दमहासागरक्षेत्रे सूचनानां आदानप्रदानं सक्षमं
कर्तुं प्रमुखकेन्द्ररूपेण परिवर्तनकारीभूमिकां
निर्वहति। भारतीयनौसेना भारतीयवायुसेनया सह
नियोगस्य सेवानां च समन्वयं कृतवती।

व्यक्तिगतहितस्य कारणेन दलं त्यक्तवन्तः विद्रोहीविधायकाः, प्रदेशहितेन नास्ति किमपि प्रयोजनम्- काङ्ग्रेसदलम्

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

स्वास्थ्यमन्त्री धनीरामशाण्डिलः उद्योगमन्त्री हर्षवर्धनचौहानः च उक्तवन्तौ यत् हिमाचलप्रदेशस्य जनानां समक्षं भाजपायाः रणनीतिः, मुखं, चरित्रं च उजागरितम् अस्ति। विद्रोही काङ्ग्रेसविधायकानां भाजपायां सम्मिलितत्वेन स्पष्टं जातं यत् अस्य सम्पूर्णस्य षड्यंत्रस्य पृष्ठे भाजपानेतृणां सत्तालोभः एव आसीत्। भाजपायाः प्रेरणा एव विद्रोहिणः लोकतान्त्रिकरूपेण निर्वाचितस्य सर्वकारस्य पतनस्य षड्यंत्रं कृत्वा जनभावनाभिः सह क्रीडन्ति स्म। एतदेव न, भाजपायाः प्रभावेण विद्रोहिणः राज्यसभानिर्वाचने काङ्ग्रेसपक्षस्य आधिकारिकप्रत्याशिकस्य विरुद्धं मतदानं कृतवन्तः। काङ्ग्रेसमन्त्रिणौ अवदताम् यत् अद्य ते नेतारः काङ्ग्रेसपक्षे प्रशान्त्वा उत्थापयन्ति, यस्य दलेन हस्तचिह्ने निर्वाचने विजयः प्राप्तः, विभिन्नेषु पदेषु सम्मानितः, अलङ्कृतः च। सत्यं तु एतत् यत् सर्वे विद्रोहिणः व्यक्तिगतहितकारणात् काङ्ग्रेसपक्षं त्यक्तवन्तः, तेषां

राज्यस्य जनानां हितेन सह किमपि सम्बन्धः नास्ति। ये जनाः काङ्ग्रेसपक्षाय स्वमातुः स्थितिं दत्तवन्तः ते स्वमातुः पृष्ठभागे छुरिकाप्रहारं कृत्वा अद्य भाजपायाः काष्ठपुत्तलिकाः अभवन्। षट् विद्रोहीविधायकाः राज्यस्य इतिहासे अवसरवादीराजनीतेः अन्धकारमयम् अध्यायं योजितवन्तः, यस्य कृते राज्यस्य जनाः तान् कदापि क्षन्तुं न गच्छन्ति। तौ अवदताम् यत् मुख्यमन्त्रिणः सुखविन्दरसिंहसुक्खोः नेतृत्वे राज्यसर्वकारेण निर्वाचनकाले दत्तासु दशसु प्रतिज्ञासु पञ्च एकचतुर्थांशवर्षस्य अल्पे कार्यकाले पूर्णाः कृताः। उभौ उक्तवन्तौ यत् सर्वकारीयक्षेत्रे एव २२ सहस्राधिकानि पदस्थानानि पूर्यन्ते, स्वरोजगारस्य अवसरान् प्रदातुं ६८० कोटिरुप्यकाणां स्टार्टअपयोजना प्रारब्धा अस्ति। सर्वकारीयकर्मचारिभ्यः प्रतिज्ञां पालयित्वा प्रथमायाम् एव मन्त्रिमण्डलसभायां पुरातनवृत्तियोजना पुनः स्थापिता। सः अवदत् यत् महिलाभ्यः १५०० रूप्यकाणि दातुं प्रतिज्ञा अपि पूर्णा अभवत्। दुग्धस्य समर्थनमूल्यं दत्तं देशस्य प्रथमं राज्यं हिमाचलप्रदेशम् अस्ति। मन्त्रिणो अवदताम् यत् काङ्ग्रेसपक्षः प्रत्येकं आह्वानं सम्मुखीभवितुं समर्थः अस्ति। दलस्य सर्वे नेतारः कार्यकर्तारः च एकीकृताः सन्ति। जनाः काङ्ग्रेसपक्षस्य बलम् अस्ति। आगामिनि लोकसभानिर्वाचनेषु उपनिर्वाचनेषु च राज्यस्य मतदातारः धनस्य, सत्तायाः च राजनीतिं प्रति समुचितमुत्तरं दास्यन्ति। काङ्ग्रेस- अभ्यर्थिनः विशाल-अन्तरेण विजयं प्राप्स्यन्ति, स्वार्थीशक्तयः, लोकतन्त्रस्य उपहासकर्तृभ्यः च राज्यस्य जनाः पाठं पाठयिष्यन्ति। तौ अवदताम् यत् राज्यस्य जनानां समर्थनं मुख्यमन्त्रिणा सुखविन्दरसिंहसुक्खुना सह अस्ति। आगतः रामः गतः रामः इति संस्कृतिः हिमाचलप्रदेशे निरन्तरं न भविष्यति।

चैतन्यशर्मणः भाजपायां प्रवेशमात्रेण राकेशकालिया भाजपादलात् त्यागपत्रं दत्तवान्

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

विद्रोहिणः पूर्वकाङ्ग्रेसविधायकस्य चैतन्यशर्मणः भाजपायां सम्मिलितमात्रेण राज्यभाजपाकार्यकारिण्याः विशेषमन्त्रितसदस्यः, काङ्ग्रेसस्य नामपत्रेण त्रिवारं विधायकः च राकेशकालिया भाजपातः त्यागपत्रं दत्तवान्। तथापि सः अद्यापि अन्यस्मिन् राजनैतिकदले न सम्मिलितः। सः अवदत् यत् सः गगरेट-

चिन्तपूर्णी- नगरस्य जनैः सह ऊनामण्डलस्य बौद्धिकवर्गस्य च सह चर्चा कृत्वा अग्रिमपदं ग्रहीष्यति। अधुना सर्वेषां दृष्टिः अस्ति यत् एतत् पदं गगरेट- चिन्तपूर्णी- विधानसभाक्षेत्रयोः राजनीतिषु किं प्रभावं जनयिष्यति। काङ्ग्रेसेन २०२२ तमे वर्षे विधानसभानिर्वाचने अखिलभारतीयकाङ्ग्रेससमितेः सचिवपदेन सह मध्यप्रदेशस्य सहप्रभारिणः कालियायाः स्थाने २०२२ तमस्य विधानसभानिर्वाचने चैतन्यशर्मा स्थापितः आसीत् अस्य विरोधे कालिया काङ्ग्रेसस्य सदस्यतातः त्यागपत्रं कृत्वा भाजपायां सम्मिलितवान् आसीत्। शनिवासरे भाजपाप्रदेशाध्यक्षाय राजीवबिन्दलाय स्वत्यागपत्रं प्रेषयन् कालिया अवदत् यत् यदा चैतन्यः काङ्ग्रेस- सङ्घटने आसीत् तदा सः काङ्ग्रेस- नेतृभ्यः चेतयितुं दलात् त्यागपत्रं दत्तवान्, अधुना चैतन्यः भाजपा-राजनीतिं दूषितं न कुर्यात्, एषा सम्भावना न निराकर्तुं शक्यते। कालिया आरम्भादेव चैतन्यं प्रति आक्रामकः अस्ति, अनेकेषु कार्यक्रमेषु च तस्य उपरि भयंकररूपेण आक्रमणं कुर्वन् अस्ति। सः अवदत् यत् गगरेट-नगरस्य जनाः चैतन्यस्य कार्यशैलीं जानन्ति, सः कथं गगरेट- नगरस्य जनान् रक्ताश्रुपातं कृतवान् इति जनाः अद्यापि न विस्मरन्ति। सः अवदत् यत् सः शीघ्रमेव स्वस्य अग्रिम- रणनीतिं निर्धारयिष्यति। राकेशकालिया इत्यस्य भाजपायाः त्यागपत्रेण तस्य समर्थकानां मध्ये अपि आशाः उत्पन्नाः यत् सः शीघ्रमेव काङ्ग्रेस- पक्षे सम्मिलितः भवेत् इति।

होलीमहोत्सवे सोलाङ्गनाला- सिस्सु- क्षेत्रयोः पर्यटकानां संख्या वर्धिता, अतिथिगृहेषु पर्यटकेभ्यः विशेषाकर्षः

सांकेतिकं चित्रम्

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

पर्यटननगर्याः मनाल्याः पर्यटनस्थलेषु हिमहोली- उत्सवः पूर्णतया प्रचलति। सप्ताहान्तस्य कारणात् होली-उत्सवे पर्यटकानाम् आवागमनं द्विगुणं जातम्। अन्यराज्येभ्यः पर्यटकानां बहूनां संख्यायां होली- उत्सवस्य कृते मनालीनगरं प्राप्ताः सन्ति। बहिः राज्यसहिताः राज्यस्य पर्यटनस्थलेभ्यः प्रायः त्रिसहस्राणि पर्यटनवाहनानि त्रिदिवसाभ्यन्तरे मनालीनगरं प्राप्तवन्तः। बसयानानां प्रवाहः अपि द्विगुणः अभवत्। मनालीनगरस्य शीर्षश्रेणी-होटलेषु होली-महोत्सवे डीजे- कुल्लवी-नाटी- गुलाल-भोजन-सहिताः विशेष-व्यवस्थाः कृताः सन्ति। रविवसरे सोलाङ्गनालापेक्षया लाहौल- जनपदस्य सिस्सु-स्थाने पर्यटकानाम् आगमनम् अधिकः आसीत्।

होलीदिने निजीविश्रामगृहेषु प्रदत्ताः प्रस्तावाः-

होटल वुड रॉक इत्यस्य एमडी अक्षयः, होटल् स्नो वैली रिसोर्टस्य एमडी विम्पी बक्सी, हॉलिडे कोट्स इत्यस्य एमडी रोशन ठाकुरः, स्नो फ्लेक्स इत्यस्य एमडी दीपंकर कपूरः, ग्लेशियर रिसोर्ट्स इत्यस्य एमडी किशन राणा च उक्तवन्तः यत् होली-उत्सवः पर्यटकेभ्यः स्मरणीयः भवतु एतदर्थं, होटलेषु विशेषव्यवस्था कृता अस्ति। ते अवदन् यत् होली-उत्सवे त्रीणि रात्रौ वसन्तः पर्यटकाः चतुर्थरात्रौ निःशुल्कं स्थातुं व्यवस्थाः कृताः। कुल्लवी नाटी, डीजे, गुलाल, रात्रिभोज सहित होली महोत्सवस्य विशेषव्यवस्था कृता अस्ति।

अटलकन्दरां प्रति प्रेषिताः पर्यटकाः

डीएसपी मनाली केडी शर्मा इत्यनेन उक्तं यत् पर्यटकाः होली-उत्सवस्य आनन्दं लभन्ते। अटलकन्दरां प्रति पर्यटकाः प्रेषन्ते। पर्यटनवाहनानां प्रवाहवृद्ध्या कदाचित् सम्मर्दस्य समस्या वर्धमाना अस्ति, परन्तु विभिन्नस्थानेषु नियोजिताः पुलिसकर्मचारिणः स्थितिं सुदृढां कुर्वन्ति।

हिमस्खलनस्य प्रभावे आगते हिमाचलपथपरिवहननिगमस्य बसयानम् क्षतिग्रस्तम्

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

लाहौल-स्पीति-जनपदस्य तैलिङ्गनलिकायां हिमस्खलनं जातम्। तदा हिमाचलपथपरिवहननिगमस्य बसयानम् हिमस्खलनेन आहतम्। दुर्घटनायां बसयानस्य चत्वारि काचफलकानि भग्नानि अभवन्। पर्वतात् आकस्मिकं हिमस्खलनं यदा जातम् तदा बसयाने उपविष्टानां यात्रिकाणां मध्ये आतङ्कः उत्पन्नः। रविवसरे सायं ४:०० वादनस्य समीपे एषा दुर्घटना अभवत्। केलाङ्गतः मनालीं प्रति बसयानं गच्छति स्म। हिमस्खलनस्य कारणेन यातायातस्य सम्मर्दस्य कारणेन बसयानं अटत्। दुर्घटनायां बसयानस्य क्षतिः अभवत्, अन्ये सर्वे यात्रिकाः सुरक्षिताः सन्ति।

भाजपा-काङ्ग्रेसेन च चतुरङ्गफलकं परिवर्तितम्, अधुना रूपाणि अपि परिवर्तयिष्यन्ति

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

काङ्ग्रेसदलस्य षड्विरोधीविधायकानां त्रयाणां च निर्दलीयविधायकानां भाजपायां प्रवेशानन्तरं राज्यस्य नवविधानसभाक्षेत्रेषु समीकरणानि परिवर्तितानि सन्ति। विद्वोहीविधायकानां निर्वाचनक्षेत्रेषु उपनिर्वाचनं घोषितम्, स्वतन्त्रविधायकानां निर्वाचनक्षेत्रेषु अद्यापि घोषणा भवितव्या अस्ति। परन्तु एतेषु क्षेत्रेषु भाजपा-काङ्ग्रेसेन चतुरङ्गफलकं परिवर्तितम्, अधुना रूपाणि अपि परिवर्तयिष्यन्ति। अधुना नव आसनेषु निर्वाचनक्रीडायां द्वयोः दलयोः नूतनानि मुखानि दृश्यन्ते।

जानीमः कस्मिन् आसने का स्थितिः ?

सुजानपुरम् : प्रत्याशीनां दीर्घा पंक्तिः

सुजानपुरतः केसीसी-वित्तकोषस्य अध्यक्षः, पूर्वविधायकः कुलदीप पठानिया, महिलाकाङ्ग्रेसस्य पूर्वराष्ट्रीयध्यक्षः अनिता वर्मा, पूर्वकाङ्ग्रेसजिलाध्यक्षः नरेशठाकुरः च नामपत्रस्य सम्भाव्यप्रत्याशिनः भवितुम् अर्हन्ति। कुलदीपपठानिया बमसनतः विधायकः अभवत् । अनिता वर्मा पूर्वमेव काङ्ग्रेसनामपत्रेण निर्दलीयराजेन्द्रराणावर्यस्य विरुद्धं निर्वाचनं कृतवती अस्ति। तथापि तया पराजयस्य सम्मुखीकरणं कृतमासीत् । गतनिर्वाचने प्रत्याशी आसीत् डॉ. पुष्पेन्द्रवर्मा इत्यस्यापि पुनः प्रबलः प्रभावः अस्ति। मुख्यमन्त्रिणः राजनैतिकपरामर्शकस्य सुनीलशर्मा बिट्टू इत्यस्य नामपि वार्तायां वर्तते। सुजानपुरतः भाजपा प्रत्याशी आसीत् कप्तान रणजीतसिंह राणा कथयति यत् सम्प्रति लोकसभानिर्वाचनं तथा केन्द्रीयमन्त्री अनुरागठाकुरं जेतुम् प्राथमिकता अस्ति। समये आगते सति उपनिर्वाचनविषये किमपि कथयिष्यते।

हमीरपुरम् : नरेन्द्रठाकुरस्य निर्वाचनं स्पर्धयितुं अस्वीकारः, नवीनः सक्रियः

पूर्वविधायकः नरेन्द्रठाकुरः सम्प्रति उपनिर्वाचनं कर्तुं अस्वीकृतवान्। इतः नामपत्रस्य स्पर्धा कुर्वन् हिमाचलप्रदेशकौशलविकासनिगमस्य पूर्वसमन्वयकः नवीनशर्मा अपि निरन्तरं सक्रियः अस्ति। भाजपायां कांग्रेसनेतृणां स्वीकार्यतायाः प्रश्ने हमीरपुरस्य भाजपायाः जिलाध्यक्षः देशराजशर्मा अकथयत् यत् शीर्षनेतृत्वस्य यः निर्णयः भविष्यति सः स्वीकार्यः भविष्यति। काङ्ग्रेसस्य जिल्लाध्यक्ष सुमनभारती त्रयोऽपि क्षेत्रेषु नेतृणाम् अभावः नास्ति इति उक्तवान्। उपनिर्वाचनस्य रणनीतिः काङ्ग्रेसस्य उच्चाधिपत्यस्य मुख्यमन्त्रिणः सुक्खोः च निर्देशानुसारं निर्मितं भविष्यति।

बड़सरः - ब्राह्मणमुखेषु विश्वासः सम्भवः

बड़सरविधानसभाक्षेत्रस्य पूर्वविधायकः मञ्जीतडोगरा, अखिलभारतीयकिसानकाङ्ग्रेसस्य राष्ट्रियसमन्वयकः दीपकशर्मा, युवाकाङ्ग्रेसस्य दिल्लीकार्यालये सेवां कुर्वन् नितिनशर्मा च सम्भाव्यप्रत्याशिषु सन्ति। अत्र ब्राह्मणनेतृणां वर्चस्वम् अस्ति। एतादृशे सति पक्षद्वयं ब्राह्मणनेत्रे विश्वासं प्रकटयितुं शक्नोति। भाजपायां काङ्ग्रेसनेतृणां स्वीकृतेः प्रश्ने बड़सरतः त्रिवारं विधायकः पूर्वप्रत्याशी मायाशर्मा इत्यस्याः पतिः बलदेवशर्मा इत्यनेन उक्तं यत् वरिष्ठकार्यकर्तृभिः सह चर्चा कृत्वा अस्य विषये निर्णयः क्रियते। २०२२ तमे वर्षे भाजपा-विद्वोही निर्दलीय-प्रत्याशी संजीव-शर्मा जनसम्पर्क-अभियानं प्रारब्धवान् । सर्वम् उच्चाज्ञायाः अवधानम् इति वदति।

कुटलैहडः विरेन्द्रकंवरः देवेन्द्रभुट्टो वा चयनं कर्तुं आह्वानम्

कुटलेहडे भाजपायाः कृते दलस्य पूर्वमन्त्री वीरेन्द्रकंवरया दले नामपत्रं ददाति वा काङ्ग्रेसतः विधायकं त्यक्तवान् देवेन्द्र भुट्टो वा इति चर्चा प्रचलति। राज्यकाङ्ग्रेससमितेः महासचिवः विवेकशर्मा, वरिष्ठकाङ्ग्रेसनेता देसराजमौदगिलः, देशराजगौतमः, प्रदेशप्रवक्ता विजयडोगरा, रणवीरराणा, बलदेवकुटलैहडिया, अरुणपटिया लः च काङ्ग्रेसस्य नामपत्रस्य विश्वासं कृतवन्तः।

गगरेटम् - भाजपायै आह्वानम्

चैतन्यशर्मणः भाजपादले सम्मेलनस्य अनन्तरं स्थितिः परिवर्तिता अस्ति। जिलाकाङ्ग्रेसस्य अध्यक्षः राणारञ्जीतसिंहः गगरेटे नामपत्रस्य विश्वासं कृतवान् अस्ति । जिलाकाङ्ग्रेसस्य अध्यक्षः राणारञ्जितेन उक्तं यत् तेन सह गगरेटतः अनेके मुखाः प्रतिस्पर्धा कुर्वन्ति। यस्य नाम दलस्य शीर्षनेतृत्वं निर्धारयिष्यति तस्य स्वागतम्। अपरपक्षे भाजपायै पूर्वविधायकयोः राजेशठाकुरस्य, चैतन्यशर्मा च मध्ये एकं निर्वाचितं कर्तुमपि आह्वानम् भविष्यति। नामपत्रस्य विषये पूर्वमन्त्री कुलदीपकुमारः, द्विवारं जिलापरिषदसदस्यः अश्वनीठाकुरः, ब्लाककाङ्ग्रेसप्रमुखः सुरेन्द्रकंवरः च चर्चा कुर्वन्ति। अपरपक्षे पूर्वविधायकस्य राकेशकालियायाः भाजपातः त्यागपत्रेण दलस्य कृते नूतनाः समस्याः सृज्यन्ते।

धर्मशाला : सुधीरशर्मा उपनिर्वाचनं स्पर्धयिष्यति इति संशयः वर्तते

धर्मशालातः उपनिर्वाचनं प्रति सुधीरशर्मा प्रतिस्पर्धयितुं शक्नु वर्तते। सूत्रानुसारं सुधीरः काङ्ग्रेडतः भाजपायाः लोकसभाप्रत्याशी अपि भवितुम् अर्हति। धर्मशालायां भाजपा-काङ्ग्रेस-दलयोः मध्ये समूह-विवादः सुप्रसिद्धः अस्ति। यदा सुधीरः विधायकः आसीत् तदा अपि धर्मशालाकाङ्ग्रेसे समूहवादस्य प्रधानता आसीत् । अतः अधुना सुधीरशर्मा इत्यनेन भाजपायाः असन्तुष्टं समूहं एकीकृत्य स्वस्य निर्वाचनार्थं परिश्रमं कर्तव्यं भविष्यति। इतः पूर्वं धर्मशालायाः पूर्वविधायकः किशनकपूरः, विशालनेहरिया, पूर्व प्रत्याशी राकेशचौधरी इत्येतेषां सहयोगः आपेक्षितः भविष्यति। काङ्ग्रेस-पक्षे इतः उपनिर्वाचनार्थं हरभजनसिंहचौधरी, देवेन्द्रजग्गी, विजयइन्द्रकरणः एतेषां नामानि एव दृश्यन्ते ।

नालागढम् हरदीपस्य लखविन्द्रस्य च मध्ये ३६ आकृतिः

नालागढे विधायकस्य केएलठाकुरस्य भाजपां सम्मिलितुं पूर्व विधायकलखविन्द्रराणावर्यस्य स्थितिः परिवर्तिता अस्ति। उपनिर्वाचने के.एल.ठाकुरः नामपत्रं प्राप्स्यति इति प्रायः निश्चितम्। एतादृशे सति राणावर्यस्य द्वौ विकल्पौ स्तः । अथवा काङ्ग्रेसं प्रति प्रत्यागत्य तत्र नामपत्रं सुरक्षितं कुर्यात् अथवा मौनं भूत्वा भाजपायां तिष्ठेत्। पूर्वप्रत्याशी राज्यमहासचिवः च हरदीपबावा पूर्वमेव नालागढकाङ्ग्रेसपक्षे अस्ति, तस्य राणावर्येण सह ३६ आकृतिः इति सम्बन्धः अस्ति, अतः तत्र नामपत्रस्य विषये सहमतिः न भविष्यति। सूत्रेषु उक्तं यत् राज्यस्य नालागढक्षेत्रस्य एकः उच्चाधिकारी स्वपदात् त्यागपत्रं दातुं काङ्ग्रेसस्य फलकेन निर्वाचनं कर्तुं च सज्जः अस्ति। अधिकारी इत्यस्य परिवारः काङ्ग्रेसेन सह सम्बद्धः अस्ति, तस्य पिता जिलापरिषदः सदस्यः अभवत् ।

देहरा- होशियारसिंहस्य भाजपातः नामपत्रं प्रायः निश्चितम्

होशियारसिंहः भाजपादलस्य नामपत्रेण देहरातः उपनिर्वाचनं प्रतिस्पर्धयिष्यति इति प्रायः निश्चितम्। अत्र २०२२ तमस्य वर्षस्य निर्वाचने भाजपायाः ज्वालामुखीतः विधायकं रमेशधवाला, काङ्ग्रेस-पक्षेण काङ्ग्रेड-क्षेत्रस्य डॉ. राजेशशर्मा प्रत्याशी कृतः आसीत् परन्तु निर्दलीयप्रत्याशी होशियारसिंहः तौ द्वौ अपि पराजितवान् । अधुना देहराभाजपा कार्यकर्तारः एकत्र स्थापयितुं होशियारसिंहः कियत् सफलः अस्ति इति द्रष्टुं रोचकं भविष्यति।

लाहौल-स्पीतिः - रविठाकुरस्य कृते मार्गः कण्टकैः पूर्णः भविष्यति

लाहौल-स्पीति-जनपदस्य काङ्ग्रेसस्य रविठाकुरस्य केसरीवर्णस्य रञ्जनस्य कारणेन लाहौल-स्पीती राजनीतौ अपि उष्णता अभवत् । रविठाकुराय नामपत्रस्य दातुं सन्दर्भं भाजपा-रविठाकुरयोः अग्निपरीक्षणस्य सम्मुखीकरणं कर्तव्यं भविष्यति। रविठाकुरस्य कृते स्वस्य पुरातनकाङ्ग्रेससमर्थकान् सह आनेतुं भाजपाकार्यकर्तृणां एकीकरणं च सुलभं न भविष्यति। अपरपक्षे पूर्वविधायकः रघुवीरसिंहठाकुरसहिताः प्रायः १० नेतारः लाहौल-स्पीतौ काङ्ग्रेसटिकटस्य विश्वासं कृतवन्तः।

अरुणाचलमाहात्म्यम् (पूर्वार्धः)- ३ काञ्चीक्षेत्रे पार्वत्याः तपश्चरणम्

सनकः उवाच- हे भगवन् जगद्गुरो!, शिवप्रसादेन तव च दयया मया इदम् अद्भुतं पापविनाशकम् अरुणाद्रिमाहात्म्यं श्रुतम्। एषः अरुणाचलः भवतोः ब्रह्मविष्णवोः तपसा जगते वरदानाय अत्र संस्थितः अस्ति। यः सकृत्तदेव अरुणाचलस्य नाम कीर्तयति तस्मै अरुणाचलः सर्वान् कामान् मुक्तिं च ददाति। सः शोणशैलः पुनः केन केन आराधितः अभवत्? एवं सनकेन पृष्ठे सति- ब्रह्मोवाच- पूर्वं पार्वत्या अरुणाद्रिम् आश्रित्य आचरितस्य तपसः विषये भवते कथयामि। एकदा शिवेन सह नृत्यगीतेषु रममाणाय पार्वती क्रीडया स्वकरकमलाभ्यां शिवस्य त्रीणि नेत्राणि सूर्यचन्द्राग्रिरूपाणि पिहितवती। तेन निमिषार्धे एव त्रैलोक्यं प्रलयतमसा आवृतम् अभवत् ततश्च तत्क्षयं प्राप्नुवत्। भगवतः निमिषार्धे जीवानां कोट्यधिवर्षाणि अतीतानि। एतज्जगतः अकालनाशं दृष्ट्वा तपःपूताः बुद्धिमन्तः भक्ताः शिवमेत्य ऊचुः, " हे भगवन् विनोदेन पार्वत्या कृतेन भवतः नेत्राणां पिधानेन सम्पूर्णं त्रैलोक्यं प्रलयं गतम्। अतः एतस्मात् क्रीडनात् विरमतु।"

तेषां वचः श्रुत्वा महादेवः पार्वतीं "मुञ्चतु मे अक्षीणि" इति उक्तवान्। पार्वत्या तथा कृते त्रैलोक्यं पुनः स्थापितं समाश्रितं च अभवत्। तदा भगवान् शम्भुः विहसन् धर्मसङ्ग्रहार्थं स्वप्रियाम् आह, " देवि यदा प्रलयकालः आयाति तदा अहमपि लोकसङ्ग्रहं सम्पादयामि। तथापि भवत्या अविचार्यैव कृतेन वर्तनेन जगतः अकाले एव सङ्ग्रहः प्रवृत्तः। त्वयेदं सद्भिः गर्हितम् आचरितम्।" तदा धर्मलोपस्य भयेन आकुला पार्वती पृष्ठवती, " एतस्य पापस्य शमनार्थमहं किं कुर्याम्? " तस्याः अनुतापेन प्रसन्नतां गतः शिवः अवदत्, "भवती मयि अविनाभावेन तिष्ठन्ती जगत्कारणभूता आद्याशक्तिः अतः भवत्याः कृते किं प्रायश्चित्तं स्यात्? तथापि श्रुतिस्मृत्योक्तः धर्मः यदि स्वामिभिः एव नानुपाल्यते तर्हि तस्यानुजीविनः अपि धर्मपालनात् विरताः भवेयुः। अतः भवती भूलोकं प्राप्य तपश्चरणं करोतु येन सर्वं जीवजातं धर्मे दृढमति भूत्वा तपःसु मनः निवेशयेत्।"

"भुवनतले काञ्ची नाम्नी स्वर्गसदृशी नगरी वर्तते यत्र क्लृप्तं किञ्चिदपि तपः अनन्तफलं ददाति। अतः देवाः मुनयश्च तत्र सततं वासं कर्तुम् इच्छन्ति। तत्र कम्पानाम्नाः महापातकनाशिन्याः नद्याः तीरे एकः नित्यपल्लवः आम्रतरुः विद्यते। तस्याधः कृतानि तपः, जपः, होमश्च अनन्तफलदायीनि भवन्ति। तत्र डाकिन्यः योगिन्यः विष्णुमुख्याः शिवगणाश्च भवत्याः परितः वासं करिष्यन्ति। तत्र मम विरहेन भवती आकुला मा भवतु। अहं निष्कलो भूत्वा तव मानसपङ्कजे वासं करिष्यामि। शिवानुरोधानुगुणं पार्वती काञ्चीं प्राप्य कम्पानद्याः तीरे वर्तमानस्य आम्रतरुः अधः निवासं कृतवती। पुरारेः विरहात् आकुला सा तस्याः सख्या विजयया समाश्रिता। तत्र सिकताभिः निर्मितेन लिङ्गेन तया शिवार्चना आरब्धा। रुद्राक्षान् धृत्वा सा पञ्चाक्षरमन्त्रजपं कृतवती। एकदा शिवमायया कम्पायाः प्रवाहो वर्धितः। तदा तया निर्मितं सैकतलिङ्गं पूजासमये कम्पायाः महता प्रवाहेण वेष्टितम्। लिङ्गस्य नाशम् असहमाना सा लिङ्गनाशे सति भक्तैरपि प्राणाः त्यक्तव्याः इति धर्मादेशं स्मृत्वा पूरम् अविगणय्य हस्ताभ्यां तं लिङ्गम् आलिङ्गितवती। तदैव अशरीरी शिववाणी तया श्रुता- " हे बाले भवती एतल्लिङ्गं मुञ्चतु। एतत्त्वया अर्चितं सैकतलिङ्गं अत्रैव स्थायी भविष्यति। तच्च देवपूजितं सर्वेभ्यः वरदं च भविष्यति। एतं नमस्कृत्य मानवाः कृतार्थाः भवेयुः।" ब्रह्मविष्णवोः मोहम् अपाकर्तुं पुरा मया तेजोलिङ्गरूपं धृत्वा लीला प्रदर्शिता ताभ्यां सृष्टिनिर्माणपालनस्य कौशलं च प्रदत्तम्। तयोः अनुरोधेनैव अरुणाचलसंज्ञया स्थावरलिङ्गतां सम्प्राप्य अहं भूतले वासं कृतवान्। सिद्धाः गन्धर्वाः महात्मानः च कैलासमेवादीन् विहाय एनम् अरुणाचलशैलम् अर्चयन्ति। अरुणाचलरूपेण अहं तेषां पापनाशनं करोमि। यस्मिन् दृष्टे सति जनानां पूर्वसञ्चितं कर्मक्रणं न विद्यते सोऽहं पर्वतः अ-रुण (ऋण)- अचलः।" "तत्र गत्वा भवती गौतममुनिसकाशात् मम महिमानं पूजनं च अवगच्छतु। तत्र अहं मम पापनिवृत्त्यर्थं लोकानुग्रहार्थं च मम तैजसं रूपं भवत्यै दर्शयिष्यामि।" एवम् अशरीरी शिववाणीं श्रुत्वा पार्वती 'तथा' इत्युक्त्वा अरुणाचलं प्रस्थितवती। अनुगामिनः देवान् ऋषींश्च तथा उक्तम्- "भवन्तः सर्वे अत्रैव स्थित्वा एतस्य सैकतलिङ्गस्य आराधनं कुर्वताम्। मत्कृतधर्मपालनात् तपश्चरणत्वात् च एतल्लिङ्गं सर्वाभीष्टदं अष्टसिद्धिदं च भविष्यति। सर्वकामप्रदानेन अहमपि 'कामाक्षी' इति नाम्ना अस्मिन्क्षेत्रे प्रसिद्धा भविष्यामि। इदानीमहं शोणेश्वरादेशेन अरुणाचलं गत्वा तपः करिष्यामि।" एवमुक्त्वा सहचरान् सा देवी अरुणाचले गौतममुनेः आश्रमं प्राप्तुं प्रस्थानं कृतवती।

हिमसंस्कृतवार्ता:

श्री अभिजित तोडकरः

abhitdkr9@gmail.com

नामांतरणम्?

- (१) कस्यापि नद्याः शबनम, शबना, रुखसना इति नाम नास्ति, यतः गंगायमुनानर्मदादयः नद्यः अनादिकालात् विद्यन्ते।
- (२) अब्दुल, सलीमस्य नाम कस्मैचित् पर्वताय दातुं न शक्यते स्म, यतः हिमालयः, नीलगिरी इत्यादयः बहवः पर्वताः अनादिकालात् एव सन्ति।
- (३) अश्वत्थः वटः निम्ब इत्यादीनां वृक्षाणां बहवः नाम उर्दूभाषायां किमर्थं न सन्ति?
- (४) तुलसी, अर्जुन, पलाशः इत्यादीनां वनस्पतिनां बहवः नामानि उर्दूभाषायां किमर्थं न सन्ति?
- (५) आयुर्वेदस्य औषधस्य आवश्यकता सर्वेषां कृते अस्ति, परन्तु एतत् उर्दूभाषायां किमर्थं नास्ति?
- (६) रहीम, अकबरः कस्यापि समुद्रस्य नाम दातुं न शक्तवान्, यतः प्रशान्तसागरः, हिन्दमहासागरः इत्यादयः बहवः समुद्राः अनादिकालात् एव विद्यन्ते।
- (७) चतुर्दिक्षुनामानि उर्दूभाषायां किमर्थं न सन्ति?
- (८) किमर्थं सटीकं औषधं रामबाणचिकित्सा अल्लाबान इति उच्यते, न तु येशुआबन्?

कारणम्:-

मुगलाः केवलं मन्दिराणि ध्वस्तं कृत्वा मस्जिदानां, ग्रामाणां, नगरानां च नाम परिवर्तनं कृतवन्तः। नदीनां पर्वतानां समुद्रानां च नामानि अद्यापि शाश्वतानि सन्ति। एतत् नित्यं सत्यम्। हिन्दूधर्मः पृथिव्याः उत्पत्तेः अनादिकालात् च अस्ति तस्य धर्मस्य संस्थापकः नास्ति। अतः स्वामी विवेकानन्दः शिकागोनगरे धर्मपरिषदे उक्तवान् यत् हिन्दूधर्मः मूलम् अन्यधर्माः च तस्य शाखाः सन्ति। सत्य सनातन एव।

सुधा साठ्ये मुंबई।

sudha_sathaye@yahoo.com

॥ श्रीरामायणकथा ॥

उत्तरकाण्डम्।(चतुर्दशः सर्गः) नारदस्य उपदेशात् यमेन सह रावणस्य युद्धम्।

ततः लङ्कापतिः दशग्रीवः पृथिव्यां स्थितान् मानवान् वित्रासयति स्म। तस्मिन्नन्तरे सः मुनिपुङ्गवं नारदम् अपश्यत्। ततः सः रावणः तस्य आगमनस्य कारणं कुशलं च अपृच्छत्। देवर्षिः नारदः तदा पुष्पके स्थितं रावणम् अब्रवीत् हे राक्षसराज! त्वं देवैः अवध्यः सन्नपि मनुष्यान् किमर्थं पीडयसि? मनुष्यलोकस्तु स्वयं हि मृत्युवशं गच्छति। देवदानवदैत्यानां यक्षगन्धर्वराक्षसानाम् अवध्येन त्वया मनुष्यलोकः क्लेशं न योग्यः। जराव्याधिशतैर्वृतम् ईदृशं लोकं कः वा हन्यात्। अतः दैवहतं क्षीयमाणं विषादशोकसम्भूढं लोकं त्वं न क्षायय।

हे महाबाहो! मनुष्यैः तेषां सुखदुःखयोः भोगकालः न ज्ञायते। अतः क्वचित् मुदितैर्जनैः वादित्रनृत्यादि सेव्यते अपिच क्वचित् अपरैः आर्तैः रुद्यते। मनुष्यः मातापितृपुत्रस्नेहैः भार्याबन्धुमनोरमैः मोहितः स्वं क्लेशं न

बोधति। त्वया तु मर्त्यलोकः जितः इत्यत्र संशयः नास्ति।

सर्वैः अवश्यमेव यमसादनं गन्तव्यम्। हे पौलस्त्य! त्वं यमं निगृहाण। तस्मिन् जिते तव सर्वं जितं भविष्यति। नारदेन एवमुक्तः सः समरप्रियः लङ्केश्वरः प्रहसन् नारदम् अब्रवीत् - अहं तु विजयार्थं रसातलं गन्तुं समुद्यतः अस्मि। ततः

लोकत्रयं जित्वा नागान् सुरान् च वशे स्थापयित्वा अमृतार्थं रसालयं समुद्रं मथिष्यामि।

ततः देवर्षिः नारदः अब्रवीत् हे तात! अयं खलु प्रेतराजपुरं प्रति मार्गः सुदुर्गम्यः! नारदस्य तद् वचनं श्रुत्वा राक्षसः रावणः हसित्वा अब्रवीत् हे महाब्रह्म! तस्मादेव अहं वैवस्वतवधोद्यतः दक्षिणामाशां गच्छामि यत्र सूर्यपुत्रः यमः अस्ति। हे प्रभो! तव क्रोधात् मया रणार्थिना प्रतिज्ञातं यत् चतुरः लोकपालान् अवजेष्यामि। तेन उद्देश्येन हि सम्प्रति पितृराजपुरं प्रति प्रस्थितोऽहम्। शीघ्रं हि प्राणिसङ्क्लेशकर्तारं मृत्युना सह योजयिष्यामि। राक्षसः रावणः मुनिम् एवम् उक्त्वा तम् अभिवाद्य च सचिवैः सह दक्षिणामाशां प्रविष्टः अभवत्। ततः देवर्षिः नारदः मुहूर्तं ध्यात्वा अचिन्तयत् यद् द्वितीयः अग्निः इव कालः यः धर्मानुसारं लोकेभ्यः क्लेशं ददाति सः कालः रावणेन कथं जेष्यते! यस्मात् नित्यं भयार्दिताः त्रयः लोकाः विद्रवन्ति तं यमम् असौ राक्षसेश्वरः स्वयं कथं गमिष्यति! यः विधाता धाता च येन त्रैलोक्यं विजितं तं यमं रावणः कथं जेष्यति! मम कौतूहलं यत् अनयोः यमराक्षसयोः युद्धं द्रष्टुम् अहं स्वयं यमसादनं यास्यामि।

हिमसंस्कृतवार्ता, प्रदीपः

pradipnath997@gmail.com